

Grafiek – Thematische tentoonstelling Provinciale Kunstcollectie

Grafiek wordt weleens 'kamermuziek voor het oog' genoemd, om zodoende wellicht het intieme karakter ervan te beklemtonen, waarbij men evenwel uit het oog verliest dat grafiek – komende van het Griekse woord 'grafein' – schrijven betekent, tot stand komt dankzij o.m. een burijn, een (ets-)naald, een guts, een rakel, en als kunstvorm gemultipliceerd wordt. M.a.w. het oorspronkelijke werkstuk op koper, zink, hout, linoleum, steen of papier wordt door diverse druktechnieken op meerdere exemplaren gereproduceerd. Deze grafische werken – ook prenten genoemd – bereiken op die manier een breder publiek dankzij een – zij het beperkte en genummerde – oplage op papier. De verzamelnaam grafiek of prent dekt een heel gamma van mogelijkheden, zoals: ets, (koper-)gravure, houtsnede, lino-snede, zeefdruk, steendruk. Grafiek en papier zijn onafscheidelijk geworden, hoewel grafiek in haar elementaire vorm reeds bij de oude Grieken en Romeinen aanwezig was in de vorm van stempeltjes op metaal of stylussen in was of klei. Ook bestonden er Oud-Chinese of Oud-Japanse technieken om tapijten of jurken te bedrukken. Maar als we spreken van grafiek als kunstvorm, zal het niet gaan om zijden stoffen, stenen of papyrusvellen, maar wel om papier en (boek-)drukkunst, die de grafiek in het Westen van de 15de eeuw haar volle betekenis zullen geven. Haar aanwezigheid in de wereld van de media is onmiskenbaar: kranten, tijdschriften, brochures, reclame, wetenschappelijke uitgaven, maar dit aspect wordt hier terzijde gelaten.

Er is een tijd geweest dat kunstenaars als Albrecht Dürer, Hans Holbein, Pieter Bruegel de Oude, (15de-16de eeuw), P.P. Rubens, Antoon Van Dijck, Rembrandt van Rijn, (16de-17de eeuw), Antoine Watteau, Jean-Honoré Fragonard, (17de-18de eeuw) de grafiek op een hoog niveau hebben getild. Er is een tijd geweest – meer bepaald eind 19de eeuw – dat tentoonstellingen van prenten (grafiek dus) 'schuilplaatsen waren voor verliefde paren', dit om aan te geven dat grafiek en zeker tentoonstellingen daarover geen succes meer kenden. De oorzaak daarvan lag in het gegeven dat grafiek zich te zeer ten dienste had gesteld van het boek als reproductieproducent van bestaande tekeningen en schilderijen, dat vele grafici geleidelijk kozen voor een louter lucratieve reproductieve aanpak en de uitvoering vaak overlieten aan degelijk geschoolde niet-kunstenaars. Grafiek werd door een te grote oplage een louter geconsumeerd product. Is het dan verwonderlijk dat de hele grafische sector in diskrediet raakte, zowel bij publiek als bij de critici?

Omstreeks 1850 deed de fotografie haar intrede, werd als kunstvorm ontvangen en gewaardeerd, was in 1855 op de Parijse Salon (officiële tentoonstelling door de Academie georganiseerd) voor het eerst aanwezig. Deze fotografie leek veel beter in staat tot het reproduceren (van schilderijen bv.), waardoor bij de toenmalige grafici de vrees tot verdwijnen groeide. De creatiefsten onder hen wisten de grafiek van elke dienstbaarheid te bevrijden en haar door vindingrijkheid, creativiteit en persoonlijkheid een eigen dynamiek te geven. Hoe deze grafici in die beginperiode tegenover de fotografie stonden, – 'die de grafiek én de schilderkunst zelf overbodig zou maken' – blijkt uit uitspraken van Félix Bracquemond (1833-1914), een prominent en gewaardeerd Frans kunstenaar: 'Ik ontmoet dagelijks mensen wier verstandelijke vermogens normaal schijnen en die toch zo naïef zijn fotografie boven grafiek te verkiezen.' Zowel grafiek als fotografie stonden op zeker moment dus ter discussie, hadden voor- en tegenstanders. Maar wanneer kunstenaars de grafiek opnieuw als een autonome en zelfstandige kunstvorm gingen beschouwen en haar mogelijkheden adequaat wilden gaan gebruiken, kon de zgn. concurrentie van de fotografie wegslijten en de grafiek haar verdiende plaats in de beeldende kunst heroveren. Maar het is dan wel wachten op o.m. Honoré Daumier, Edgar Degas, Edouard Manet, Felicien Rops, Ernst Barlach, Henri de Toulouse-Lautrec en bij ons 'De Vijf', onder wie Frans Masereel.

De 'Thematische tentoonstelling Grafiek Provinciale Kunstcollectie' put uit een geheel van 2959 kunstwerken, sinds de jaren '50 door het provinciebestuur van Limburg aangekocht en aangevuld met legaten en schenkingen. Ik citeer: 'Om een kwalitatieve, internationaal representatieve en betaalbare collectie te kunnen aanleggen, kocht het provinciebestuur vooral multipliceerbare kunst:

etsen, zeefdrukken, foto's, tekeningen die in een kleine oplage werden gemaakt'. Van deze collectie zijn op de tentoonstelling naast etsen en zeefdrukken, ook litho's, lino's, gravures en houtsneden aanwezig. In totaal een 100-tal werken.

Een eerste vaststelling i.v.m. de keuze gemaakt voor deze tentoonstelling is de ruime aanwezigheid van vier van de vijf Belgische houtsnedekunstenaars, beter gekend als 'De Vijf': Frans Masereel, Henri Van Straten, Jozef Cantré en Joris Minne. Alleen Jan Frans Cantré ontbreekt hier.

De zes oorspronkelijke leden van de Research Group (1967-1972), nl. Vincent Van Den Meersch, Hugo Duchateau, Jos Jans, Hélène Keil, Dré Sprankenis en Jan Withofs zijn elk met een of twee werken vertegenwoordigd, aangevuld met twee vroegere leden van de Limburgse School (1973-1975): Tejo Van den Broeck en Gido Vanlessen.

Limburgse kunstenaars zijn vervolgens: Carly Vanoverbeke, Hub Baerten, Albert Daniëls, Vicky Gruyters, Johnny Lambrigts, Freddy Schoofs, Louis Ghysebrechts, Luc Steegen, Jos Jacobs, Urbain Mulkers, Jacques Leduc, Willy VanParijs, Willo Gonnissen, Rik Hoydonckx, Robert Vandereycken. Er is een uitgebreid en select gezelschap van Belgische kunstenaars-grafici en – niet onbelangrijk – enkele internationale toppers als David Hockney, Richard Hamilton en Marino Marini maken deel uit van de selectie.

Een honderdtal grafische werken bespreken is ondoenbaar, vandaar dat eerst in het kort de grafische technieken verklaard worden en vervolgens een beperkt aantal kunstenaars schetsmatig aan bod komt.

Als men spreekt over de **houtsnede** en de **linosnede** heeft men het technisch over de **hoogdruk**, waarbij de weggesneden delen van hout of linoleum niet beïnkten zullen worden en dus alleen de hogerliggende overgebleven tekeningen worden afgedrukt. Bij de houtsnede wordt het overlangse hout met gutsen bewerkt en bij de lino(-snede) wordt het minder weerstand biedende linoleum gebruikt. Bijzonder de houtsnede had het bij critici en kieskeurig publiek in de 19de eeuw verkorven om hoger aangegeven redenen. Maar de tweede helft van de 19de eeuw en vooral het begin van de 20ste eeuw hebben voor een echte renaissance ervan gezorgd.

Er is al op gewezen dat wat België betreft, dit vooral toe te schrijven is aan vijf houtsnedekunstenaars, van wie vier op deze tentoonstelling aanwezig: Frans Masereel, Jozef Cantré, Henri Van Straten en Joris Minne.

De ets, die tot de diepdruk gerekend wordt, ontstaat door uit een met etsgrond bedekte zinken of koperen plaat met een naald een tekening te krassen, die achteraf met inkt opgevuld en afgedrukt wordt.

De lithografie (steendruk) en de **serigrafie (zeefdruk)** zijn beide vlakdrukprocedés. Bij de litho(-grafie) wordt een poreuze kalksteen gebruikt, waarop de tekening met vetkrijt of vette inkt aangebracht wordt. Alleen dat gedeelte is inktopslorpend en wordt afgedrukt, de andere delen zijn wateropslorpend en dus inktafstotend.

Bij de serigrafie wordt een gaas/zeef gebruikt, waardoor de verf via niet-afgedekte delen voor de tekening zal zorgen. Verscheidenheid van coloriet eist herhaalde werkwijze.

Willy VanParijs (1953), schilderijen, houtsneden, tekeningen waarin een voorliefde blijkt voor expressieve kleuren en een vormentaal die verwantschap vertoont met de Neue Wilden (neo-expressionisme jaren '70). Etsen uit de beginjaren leggen in hun schijnbare naïviteit verbanden met de fantastische wereld van Pieter Brueghel (1525-1569) en Félicien Rops (1833-1898).

Jules De Bruycker (1870-1945) wordt zowat beschouwd als de grootste Belgische etser na James Ensor (1860-1949). Als kunstenaar van het volle leven kenmerkt zijn werk zich door de interesse voor volkse taferelen, stegen, figuren, markten, armoedige wijken, met oog voor detail, maar ook door de sublieme weergave van kathedralen. Zijn personages vallen op door gedeformeerde

gezichten, met veel deernis en sympathie geëit, maar ook soms karikaturaal, met referenties aan Ensor.

Rik Hoydonckx (1924-2006), aquarellist, vooral beoefenaar van de ets, meester van de mezzotint (vertrekkend vanuit zwarte etsgrond). Lijn, volume, diepte scheppen 'ontvette' landschappen en figuren. Hier een schitterende burijnets.

Jozef Cantré (1890-1957), grondlegger van het Vlaams expressionisme, maar ook wel 'de vergeten kunstenaar' genoemd, pacifist, is zowel door het Duitse expressionisme beïnvloed als door het kubisme van o.m. de Russische beeldhouwer Ossip Zadkine (1890-1967). Op deze tentoonstelling zijn twee van de zeven houtsneden aanwezig die illustraties zijn bij de novelle 'De boer die sterft' (1918) van dichter en romanschrijver Karel van de Woestijne (1878-1929). Van structuur zijn ze direct-eenvoudig, expressionistisch-kubistisch. Wat zich vertaalt in een unieke streepjestechniek.

Gerard Titus-Carmel (1942), Frans kunstenaar, schilder, graficus en dichter. Door herhalingen van lijnen worden zijn tekeningen en etsen als driedimensionale objecten.

Ludo Jadouille is een Frans streetartkunstenaar, die naast muren, reclameborden en bushokjes ook canvas en papier gebruikt, installaties en sculpturen maakt. Hij mengt dierlijke, botanische elementen met technologische, robotachtige wezens. Deze hybride fantasmagorische wereld is met uiterste precisie weergegeven. Een bijzondere wereld die zowel elegant als wild/wreed overkomt. Een eigenzinnig maar uitzonderlijk werk. Zijn 'handtekening' is steeds een streep/vlek groene verf.

Nikos Baikas (1948), Grieks kunstenaar voor wie papier en potlood zijn belangrijkste materialen zijn. Hij scheidt daarmee zwart-witcomposities die mysterieus en enigmatisch zijn en daardoor verrassen en ook verontrusten. Wit wordt kleur én medium.

Pierre Paulus (1881-1959) is een Waals kunstenaar, tot baron geadeld, die in zijn vooral sociaal gerichte kunstwerken de arbeid in de steenkoolmijnen en de metaalindustrie tot onderwerp heeft en daardoor in donkere tonen een miserabilistisch beeld schetst van de gewone mensen. Men linkt dit werk weleens aan dat van Eugeen Laermans (1864-1940) en Constantin Meunier (1831-1905).

Henri Van Straten (1892-1944) is verfijnder, gracieuzer dan Masereel, maar is 'de verteller van 's werelds veelvuldige dwaasheden, die zowel sarcastisch, geamuseerd als meevoelend kan zijn' (citaat Ary Delen). Zijn artistieke samenwerking met auteur Willem Elsschot (1882-1960) leidt tot bijzondere illustraties. 'Ik raad u aan de houtsneden van Van Straten te nemen, want iets beters zal niemand u kunnen leveren' aldus Elsschot.

Roel D'Haese (1921-1996), beeldhouwen, smeedwerk, grafiek. Mix van expressionisme en surrealisme. Deformaties van mens- en dierfiguren. Tragische visie op mens- en wereldbeeld.

Louis Ghysebrechts (1932), architect, schilder, collagekunstenaar. Zowel papieren collages als structuren in hout. Abstract geometrische vormtaal met industriële elementen – ontstaan door lijnen, cirkels en volumes – mondt uit in een symfonische zuivere beelding.

Richard Hamilton (1922-2011), een van de belangrijkste Britse popartkunstenaars, die omstreeks 1960 populaire figuratieve kunst scheidt met beelden uit de media, de reclamewereld, het dagelijks leven en schijnbaar doodgewone attributen. Lithografie, zeefdruk en collage worden geliefkoosde technieken.

'In horne's house' is een van de zeven etsen die alluderen op de roman 'Ulysses' van de Ierse auteur James Joyce (1882-1941), die verschillende schrijfstijlen hanteert, vandaar bij Hamilton ook deze

verschillende stijlen. 'Soft pink landscape' is ontstaan uit een reclameboodschap voor Andrextoilet papier.

Gaston de Mey (1933-2015) evolueert in 1968 van figuratie naar geometrisch abstracte werken, bestaande uit letterstructuren die onleesbare woorden vormen. Gebruikmakend van Latijnse, Griekse, Cyrillische of Hebreeuwse lettertekens creëert hij in spiegelbeeld een nieuwe 'taal', niet zelden opgebouwd uit namen van bekende/bevriende personen.

Pat Andrea (1942), Nederlands figuratief kunstenaar, met in zijn werk een fascinatie voor vrouwen, honden, paarden in ongeproportioneerde lichamen. Realisme vermengd met surreële, bevreemdende situaties, waarin sprake is van angst en verleiding. Verwijzingen ook naar popart en de Haagse School (Nieuwe Realisten).

David Hockney (1937) samen met Hamilton vaandeldrager van de popart, een van de invloedrijkste Britse kunstenaars, met bijzondere interesse voor zwembaden, portretten, landschappen, die hij fotografisch gelijkend weergeeft. Schept een paradijselijke wereld en evolueert van verleidelijk realisme naar fauvistische 'landschappen'. Ruimte is bepalend en mensen uit zijn omgeving worden zijn portretten. 'Henry at table' betreft Henry Geldzahler (1935-1994), de in België geboren Amerikaanse curator van hedendaagse kunst in het Museum of Modern Art (New York).

Pieter Celie (1942-2015), Nederlands beeldhouwer, schilder, graficus, fotograaf, behorend tot Cobra en popart. Maker van readymades en houten objecten. Sinds begin 1960 in Antwerpen verblijvend.

Jef Verheyen (1932-1984) wil kunst naar nulvorm terugbrengen, m.a.w. alleen licht en kleur ongebonden op doek of papier vangen en zo komen tot essentialisme. Creëert ramen/frames om dieptezicht te versterken.

Michel Seuphor (1901-1999) is als essayist, criticus en kunsthistoricus heel belangrijk geweest voor de avant-gardekunst. Is daarnaast ook dichter en beeldend kunstenaar. Lyrisch geometrisch werk met een poëtisch lijnenspel.

Maurits Van Saene (1919-2000) evolueert van een constructivistisch expressionisme naar verfijnde, uitgepuurde lineaire marines met een poëtisch sereen coloriet.

Urbain Mulkers (1945-2002), hyperrealisme in aanvangsfase, serieel, achteraf projecten waarbij hij alledaagse voorwerpen met cartografische fragmenten bekleedt.

Gilbert Decock (1928-2007), Albert Rubens (1944), Mark Verstockett (1930-2014), drie kunstenaars die tot de geometrische abstractie gerekend worden. Decock vanuit cirkels en vierkanten in zwart-wit en grijs; Rubens vanuit zuiver meetkundige vormen in zwart-wit; Verstockett in rastervormen in zwart-wit en kleur.

Dan Van Severen (1927-2009) creëert door allereenvoudigste lijnstructuren (vierkant, ruit, kruis) een minimalistisch werk, dat de aandachtige beschouwer de essentie (van het bestaan) doet ervaren en tot spirituele bezinning en introversie voert.

Hugo Duchateau (1938), conceptueel-minimalistisch kunstenaar, voor wie de relatie natuur-cultuur onverbreekelijk is. Kleurvlakken zorgen voor een sterk esthetisch gecomponeerd werk. Is een van de belangrijkste Belgische fundamentele kunstenaars: lijn, kleur, vlak hebben betekenis an sich.

Vincent Van Den Meersch (1912-1996) behoort tot de geometrische abstractie door abstrahering van landschappen. Door een getemperd kleurgebruik blijft poëzie aanwezig. Aan de basis van de Limburgse aansluiting bij de internationale artistieke evolutie in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw door oprichting van de 'Research Group' in 1967 en 'De Limburgse School' in 1973.

Walter Leblanc (1932-1986) beoefent naast de geometrische abstractie in hoofdzaak de monochromie en de torsie= ineengevlochten draden (katoen, metaal) op een vlak gespannen. Dit leidt dankzij licht en schaduw niet alleen tot een vibrerend spel, maar ook tot bezinning en mentaal inzicht bij de kijker.

Dré Sprankenis (1939-1983), Jan Withofs, Jos Jans (1936), Hélène Keil (1948)vormen samen met Hugo Duchateau en Vincent Van Den Meersch de in 1967 opgerichte 'Research Group', en vinden met hun speelse, ongenueanceerde, expliciete aanpak aansluiting bij het artistieke gebeuren in België en de wereld via een gedurfde mix van vernieuwde figuratie en eigengereide popart,

Paul Van Hoeydonck (1925) is zowel schilder, beeldhouwer, collagekunstenaar als graficus. Evolueert van geometrische abstractie, naar abstracte witte schilderijen, assemblagewerken, reliëfs in plexiglas. Heeft steeds interesse voor de kosmos gehad (beeldje 'Fallen Astronaut' op maan in 1971).

Werd ooit 'de archeoloog van de toekomst' genoemd.

Pjeroo Roobjee (1945) is schilder, tekenaar, graficus, auteur, acteur, theatermaker, zanger. Een multidisciplinair kunstenaar bij uitstek. Overdag beeldende kunst, 's nachts de literatuur. Zijn barokke werken, die vol zitten van mensen en attributen, ademen een soort vrolijke ontreddering. Omdat hij alle mogelijke stijlen mixt en ze in elk werk tot de zijne maakt, is hij in geen enkele categorie onder te brengen.

Jean Bilquin (1938),beeldhouwer, schilder, graficus, die van figuratief naar abstract evolueert en terugkeert. Fauvistisch kleurgebruik, liefde voor mythologische onderwerpen en het fantastische.

Maurice Wijckaert (1923-1996), kunstenaar die van Vlaams expressionisme evolueert naar Cobra en lyrische abstractie. Coloristisch rijke 'landschappen' en wolken, vaak geschilderd in vogelperspectief. (Retrospectieve in KMSK Brussel tot 24.03.19)

Yvan Theys (1936-2005) wordt bij de grondleggers van de Nieuwe Figuratie gerekend, een nieuwe kunstvorm omstreeks 1960-1970, aan de popart verwant, waarin de herkenbare figuratie en abstractie samengebracht worden in een collage van geometrische vlakken. Samen met Raveel (1921-2013), Raoul De Keyser (1930-2012), Antoon De Clerck (1923-2001) zal hij in Vlaanderen deel uitmaken van de Nieuwe Visie, zoals hier de Nieuwe Figuratie genoemd wordt.

Roger Raveel (1921-2013), een kunstenaar die ondergebracht wordt bij de popart, maar eigenlijk meer thuishoort bij het Nieuwe Realisme, en daarin toch non-figuratieve elementen invoert: vierkantjes in gezicht, lijnen die geen afbakening of afpalingen zijn, cirkels die veelvuldig voorkomen, maar het werk desondanks zijn poëtisch karakter niet ontnemen. Het is werk met een Nieuwe Visie, dat zich inspireert aan zijn onmiddellijke omgeving.

Jan Cobbaert (1909-1995), veelzijdig kunstenaar: schilderijen, grafiek, keramiek, ijzersculpturen, juwelen. Zeer expressief, aanleunend bij Cobra, nergens effectief bijhorend. Coloriet in grafisch werk stevig in partijen ingebed.

Marcel Broodthaers (1924-1976), samen met René Magritte (1898-1967) een sleutelfiguur in de (Belgische) beeldende kunst. Het conceptualisme van de een vindt een antwoord in het surrealisme van de ander, voor beiden staat er niet zomaar wat er staat, want is de betekenis vaak vreemd of dubbel. Beiden zijn ook met taal bezig. In drietalig België leidt dat tot verrassende, humoristische woordspelingen en connotaties. 'Citron – Citroen' als smaakmaker bij vis. Het nummer 1 is de titel van het werk. Nummer 2 verwijst naar naamgeving volgens Magritte. Bovendien is de tot litho verklaarde reclameposter als readymade een verwijzing naar Marcel Duchamp (1887-1996). Is 'La souris écrit rat' (=rature) niet eveneens een woordspeling, te vertalen als : de muis wist de kat uit?

Guy Rombouts (1949), van opleiding drukker-typograaf, die net als zijn echtgenote Monica Droste (1958-1998) met taal bezig is. Met zijn beeldtaal 'Azart' (waarbij elke letter =lijnstuk en kleur) wordt hij gerekend tot de conceptuele kunstenaars.

Ger Dekkers (1929), Nederlands landschapsfotograaf van vooral het op de zee veroverde land, ontstaan op tekenafels van architecten en ingenieurs, door hem in strenge geometrische vormen op papier gezet. Noemt zijn werk zelf 'landschapswaarnemingen'.

Guy Mees (1935-2003, misschien wel dé exponent van de minimale kunst in België, voor wie kleur en monochromie, textuur van materiaal, en vooral ruimte zo belangrijk zijn. Lijnen, punten, stippels verspreid over het vlak. Figuren uit papier geknipt los op de muur. (Overzichtstentoonstelling in Muzee Oostende tot 10.03.19)

Niele Toroni (1937) , Zwitsers kunstenaar die sinds 1967 op muur, doek, papier met een penseel vlekken van +/- 5 mm aanbrengt op evenredige afstand van elkaar. Hierdoor ontstaat een specifieke vorm van minimalist

Marino Marini (1901-1980), Italiaans kunstenaar, is een van de grootste beeldhouwers van de 20ste eeuw. Minder bekend als schilder, tekenaar, graficus. Als kunstenaar gefascineerd door thema ruit en paard, van figuratief vergelijkend naar meer abstractie. 'Le sacre du printemps' verwijst naar het gelijknamige muziekstuk van componist Igor Stravinsky (1882-1971): ritmische muziek uitgevoerd met provocerende dans. Schandaalmoment in 1913.

Robert Vandereycken (1933), schilder, tekenaar, beeldhouwer van monumentale bronzen beelden. In zijn plastisch werk staat de mens centraal. Zijn streven naar klassieke vormschoonheid kenmerkt zich door evenwicht en voornaamheid.

Stanley Brouwn (1935-2017), Nederlands conceptueel kunstenaar, voor wie afstanden meten, de ruimte ertussen verkennen en opmeten, en dit registreren, een levenswerk wordt. Afstand wordt daardoor niet alleen mentaal gemeten, maar ook fysiek beleefd.

Willo Gonnissen (1959) is in zijn objecten, tekeningen, schilderijen met schijnbaar banale voorwerpen of afbeeldingen de maker van een hoogst persoonlijk, intiem werk, waarin aan voorwerpen en dingen betekenissen en connotaties ontleend en verleend worden. Mentale verklaringen zetten zich om in emotionele verwondering of vice versa.

Marcasse (1946), verkorting van Marc Vanhaesebrouck, Vlaams kunstschilder die na landschapsschilderen abstracte werken in een landschap schilderde, om uiteindelijk tot een vorm van fundamentele schilderkunst te komen, m.a.w. een uitgepuurd vlak met lijnen en vormen die elkaar picturaal of gevoelsmatig aanvullen of in contrast staan.

Joris Minne (1897-1988) heeft zowel de houtsnede, de lino, de ets en uiteindelijk de burijngravure beoefend. De burijngravure behoort tot de diepdruk. Ook hij illustreert boeken, van Maurice Maeterlinck o.m. 'Liberté Eluard' zijn prenten bij het gedicht 'Liberté', in 1942 geschreven door de Franse surrealistische dichter Paul Eluard (1895-1952) als ode aan de vrijheid en als verzet tegen de Duitse bezetting van Frankrijk tijdens WOII. Het woord als verzet, gelijkwaardig aan wapens en geweld.

Frans Masereel (1889-1972), terecht de grondlegger van de Vlaamse houtsnede genoemd. Uit zijn werk spreekt sociale bewogenheid, pacifisme, mededogen voor de mens: de mens met zijn onzekerheid, angst, isolement, ontgoocheling of droom. De mens in zijn confrontatie met de allesvernietigende oorlog, de verstedelijkte samenleving, de dierlijke beweging van de stad. En dat in grafisch werk (vaak beeldromans=serie houtsneden zonder tekst) waarin de tegenstelling voor- en achtergrond opgeheven wordt, één groot ritmisch vlak van evenwaardig wit en zwart ontstaat, constructief en realistisch-expressief of poëtisch beeldrijk. Zonder franjes of frivoliteiten (behalve als hij de vrouw uitbeeldt). Tegelijk kunstwerk en tijdsdocument.

René De Coninck (1907-1978) is als leerling van Jules De Bruycker de virtuoze schepper van grillige figuren, monstertjes, die ongegeneerd hun eigen spel spelen onder het verbaasde, verdwaasde kijken van toeschouwers.

Als schilder kan je weleens beroep doen op een zogezegde art-brut-aanpak om foutjes of onkunde te camoufleren. Bij de zuivere grafiek lijkt dat haast onmogelijk, omdat elke overbodige kras een litteken achterlaat. Denk aan de soorten ets of de gravure, die van een technisch kunnen getuigen. Grafische procedés als zeefdruk en steendruk leunen dichter bij de schilderkunst aan, zodat ook niet-geschoolde grafici er zich met succes aan wagen. M.a.w. meer kunstenaars zijn deze grafische procedés gaan beoefenen, waardoor deze ook aan kwaliteit hebben gewonnen. Deze tentoonstelling is daar het volle bewijs van.

Fernand Haerden
2019